

Nederland (1848-1914)

Gebruik bron 1.

1p 1 Een gebeurtenis zoals in de bron beschreven, kwam in 1848 veel voor in Europa.
→ Noem een belangrijk **politiek** gevolg van zulke gebeurtenissen voor Nederland.

1p 2 Door de Luxemburgse kwestie veranderde rond 1867 de politieke verhouding tussen het kabinet en het parlement. Bij deze verandering waren de volgende stappen belangrijk:

- 1 Alle leden van het kabinet dienden hun ontslag in.
- 2 Het kabinet kreeg een conflict met de Tweede Kamer over de aanpak van de Luxemburgse kwestie.
- 3 De Tweede Kamer keurde de begroting van het kabinet af.

Wat is de juiste volgorde van stappen in deze verandering, van vroeger naar later?

- A Luxemburgse kwestie → 2 → 1 → 3 → nieuwe politieke verhouding
- B Luxemburgse kwestie → 2 → 3 → 1 → nieuwe politieke verhouding
- C Luxemburgse kwestie → 3 → 1 → 2 → nieuwe politieke verhouding
- D Luxemburgse kwestie → 3 → 2 → 1 → nieuwe politieke verhouding

2p 3 In Nederland zijn de **wetgevende**, de **uitvoerende** en de **rechterlijke** macht gescheiden. Tussen 1874 en 1880 was A. Luyben burgemeester van Den Bosch, maar hij was óók lid van de Tweede Kamer.
Een bewering: een burgemeester heeft uitvoerende macht. Het past niet bij de scheiding van de machten dat hij ook nog een andere macht heeft.
→ Toon aan dat de bewering juist is.

Doe dit door:

- eerst aan te geven welke macht de burgemeester óók heeft als lid van de Tweede Kamer,
- en vervolgens een argument te geven waarom het beter zou zijn als de burgemeester niet tegelijk Kamerlid was.

Gebruik bron 2.

- 1p 4 Over welk onderwerp gaat de enquête van de overheid?
- A over de emancipatie
 - B over de sociale kwestie
 - C over de vakbonden
 - D over het recht op werk

Gebruik nogmaals bron 2.

- 2p 5 De fabrikant houdt zich aan het Kinderwetje van Van Houten.
- Geef een reden waarom het Kinderwetje zorgde voor verbetering van de werkomstandigheden van kinderen.
 - Geef ook een reden waarom sommige mensen vonden dat het Kinderwetje **niet genoeg** verbetering bracht.

Doe het zo:

Verbetering van de werkomstandigheden door het Kinderwetje, omdat ... (geef een reden).

Niet genoeg verbetering volgens sommigen, omdat ... (geef een reden).

Gebruik nogmaals bron 2.

- 2p 6 Leg uit dat veel arbeiders zich in die tijd aangetrokken voelden tot het socialisme.

Doe dit door:

- eerst **zonder bron** aan te geven waarom het socialisme in die tijd voor arbeiders aantrekkelijk was
- en daarna met **een onderdeel van de bron** je antwoord toe te lichten.

- 1p 7 In 1893 werd in Nederland een politieke partij verboden. Het verbieden van een politieke partij kan botsen met een grondrecht.

Welk grondrecht wordt bedoeld? En is dat een **klassiek** of een **sociaal** grondrecht?

- A vrijheid van meningsuiting; dit is een klassiek grondrecht
- B vrijheid van meningsuiting; dit is een sociaal grondrecht
- C vrijheid van vereniging; dit is een klassiek grondrecht
- D vrijheid van vereniging; dit is een sociaal grondrecht

- 1p 8 In 1865 brak bij koeien in Nederland de veepest uit. Deze ziekte is besmettelijk én dodelijk voor koeien. Minister Thorbecke zei toen dat de bestrijding van de veepest door de boeren zelf geregeld moest worden en niet door de regering. Deze uitspraak van Thorbecke past bij een uitgangspunt van een politieke stroming in de negentiende eeuw.
- Welke politieke stroming wordt bedoeld?

2p 9 In de loop van de negentiende eeuw veroverde Nederland steeds meer gebieden in Indonesië. In dezelfde periode industrialiseerde Nederland. Sommige Nederlandse fabriekseigenaren hadden economisch voordeel van het kolonialisme.

→ Noem **twee** verschillende economische voordelen van het kolonialisme voor fabriekseigenaren.

1p 10 Hieronder staan drie groepen die bezig waren zich politiek te emanciperen tussen 1900 en 1920:

- 1 arbeiders
- 2 confessionelen
- 3 vrouwen

→ Welke groep kan volgens jou rond 1920 **op politiek gebied** het meest tevreden zijn als het om de emancipatie van hun groep gaat? Geef ook een historisch argument voor je keuze.

Doe het zo:

De ... (kies een groep) kunnen het meest tevreden zijn, want ... (geef een historisch argument).

bron 1

Uit een brief van een meisje op bezoek in Den Haag (1848):

Wij werden gewaarschuwd voor grote groepen demonstranten die elke avond op straat liepen en politieke veranderingen eisten. Ook in andere plaatsen was er onrust. We probeerden vrolijk en op ons gemak te lijken, maar we waren gespannen. We luisterden goed om te horen of er een steen door het raam werd gegooid. Gelukkig namen de demonstranten een andere route en kwamen niet bij ons voorbij.

bron 2

Een textielfabrikant vertelde bij een enquête van de overheid over zijn arbeiders (1890):

Elf uur werken achter elkaar is goed te doen, hoor. Een wever die tien uur heeft gestaan, is aan het eind van de dag iets vermoeider dan aan het begin van zijn dienst. Maar dat heeft weinig invloed op de productie. Ik zorg goed voor mijn werknemers. Iedereen is hier welkom, ook de allerjongsten onder ons. Daarom neem ik kinderen vanaf hun twaalfde jaar in dienst. Als een wever zijn vak niet jong leert, leert hij het nooit goed.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.